

11. Բերեւելն Կապրապրոնի
 Ռոմա Երթալի Լրագիւններ
 Խմբագիրը պիտի ծախի :
 12. Լրագրոյս Վերագրեւելի-Յեթ
 ան Խմբագիր պիտի աշարհի :

1. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻ ԶԻՆԱԿՆԵԱՆ ԼՐԱՆՑ

Ի. ՄԵՐՈՅ Մ • ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԿՐԱՇԱԼԻ ՈՒԽՏԻՆ

U·S·U·P·T·P·T·T 15

1863.

6036 U. C. L. F. 1

10. 7. 11. 1900. 19. 8. 1900. 19.

ጥቅምት ፳፱ ዓ.ም. ጥቅምት ፳፱ ዓ.ም.

(Դարունակու թիւն Կէ 1782 :)

Այլ ըբեր տարակուսածներու սիրտերը ըս-
կըսան փոքր ինչ զուարթանալ. ահա յան-
կարծ սեւացաւ երկինք, ամպերը պատեցին
չորս գեհէն. լուսնակը մթնցաւ ալ մեր
ուղեւորներն ալ նիստ առին ուր որ էին:
Սաւալեցան տղայք ծնողաց ծննդաց
վրայ, ծնողք վերտին սկստն թախծիլ.
Գոռգոռաց ամպը յերկնուց, եւ ահա կար-
կուտ տեղաց: Ա՛հ, մերկ էին ասոնց
տղաքները, գրեթէ մերկ էին եւ մայրերը.
աստեան տղայք քաւէն կարկուտի զարըր-
ուածքէն, լացին մանրիկ մանկիկնէր զողա-
լոյ իրենց մօր գրկին. վայ վայ այս ողորմե-
լի վիճակին. տղայոց ձայնի հետ մայրերն
ալ իրենց ձայնը կէցեցին, ու ի միասին այս-
պէս լացին:

Տէր Վստուած, ամէն կենդանայն անկ
հիւնար տուեր ես,

Արդիւ իր վեհապետներով կ'պահէ պէտեր .
 Ալման , բընձ զբէն հաւքեր մէջ խիղճ
 երբ իցիր .

Կարկուտ վերէն կ'առջի մեր ջիւղերը ներսէն կ'ապրի:

Մե լաք, լափօ, լափօ, Տէրն ողորմած աչօ
Լեւման Արարիչ, ելման Թագաւոր երկնից,

Պատն ալ մեր վիճակ, էրեցաւ մեր սիրտ:
Պու որդի պահես զգառն ու զմտքին,
Պետտուր փութաս հաւքու ձագերին.
Կերակուրդ բաշխես միջման ու ծանծին,
Պրման Աստուած, հասիր մեր հալին.
Պահաւորաւ մեր խղճուկ հալին.
Սերկ եղջ ու բորիկ, անօթի, ծարաւ,
Անտէր ու անծար, քընձ զմեզ հէթիներն
Են լաւ.
Եւ ձեթիկի ձագերուն ողորմայ,
Ողորմութեանդ դռներ բաց արա:

Քանի առնիք ընցին՝ Կարկուտը խառա-
ցաւ. եւ ահա շուտով հարաւը վիճեց, ամ-
պերը վաւրառեց. կալձեա սյս Թշուառնե-
րու ձայն էր երկնքին աղլփեց՝ Պարզեց եր-
կնք իւր աստղերը՝ լուսնակ խոտերես. լու-
ցողներն սկսան մեղմացնել ձայներնին. որ
դայց և հնկաձևային. երկնից լոյսը պիտեցաւ.
Ս. Կորապետի ասարի վրան. սաչք վերցին
Թշուառնեքը դէպի այն լոյսը. մղկտացին,
կուրծքներին զարկին, ու ինկան սերտներա-
նուն վրայ սյսպէս յաջին

Լլկինից հրեշտակներն են քեզ պատահոր ,
Լլկինից զուան է քա հալսան ու պ հաս , ում
II. Լլարապետ :

Կամար ես գտայեր, հրեղէն ջահերով,
Սարմար զերեւմանից ռմտալ, ոչ Ս
րայետ:

Ք. դարան հետիւ եղնինք, զսեզ մը
թողնելը կողինք.

Մեր գաւկեանքը լիառարման էր, ու
Ս. Կարապետ .

Եւ դառն վախտին մը քամակ արա , ու
Ս. Կարապետ :

Այնպէս արարած քրդնից մուրաւ կառնէ ,
Քո տաճարի շնորհք , միաբանից աղօթք
զմըզի պահպանէ .

Սրէյ որ ժամ պատարագ կանէ , զմեզ
թող յիշատակէ .

Մենք քո հէօրն ենք , ու Ս. Կարապետ .
զմըզի պահպանէ .

Հատ աւացին , շատ ողորցին ու կածա-
ցին . դարձան տար Եւ տար քնան , տար Եւ տար
իրար նայեցին .

Դոհարը քնած էր , պատկաններն ալ իրեն
խեչ . () հնէն սուր սուր աչերով երկինքը
հայեց . յանկարծ ախ մի փրթուց իր հոգե-
տունէն . — () Մամիկ , առաջ Ըղերին .
Ես երկնից երեսը ով այ սուկեր դէս առա-
դեր , դէս լուսնակ . Ասածու աղբ ով այ
սուկեր կախեր յերկնից կախ . Են ով էր որ
կարկուտ կ առքեր . ով էր որ առգլեց հըմ-
կայ : Հօրին գիշեր մութ կեդի , ցերեկը
լուս . հօրին մենք մեր անից պատերնէք
դուրս :

Եւ զիմալ բանայ . հօրին քեռանց Տե-
փօյին պապ կայ ու ինձի չըկայ . հօրին Ռե-
սենց գութան , տաւար , ու շատ ոչխար ,
գօմէշ , մատակ , ձի ու բուռակ , էնքան բան
կայ ու մըզի չըկայ : Քորդեր հօրին գլեզ
ափեցին . Տաճիկ հօրին զմօրքոյր հարաւ .
Տօր կերթաւք , սարերէն ծաղիկ փնջելու .
դաշտէն ցորեն հնձելու . Ս . Կարապետ
նախտ անելու . Թէ քապապենց (1) տուն
հիւր գնալու

(1) Այս յօդուածի մէջ գործածուած
գաւառական քանի բառերու նշանակու-
թիւն գուցէ չ իմանան Վ . Պօլսոյ կամ ու-
րիշ տեղաց ընթերցօրք , ուստի անոնց նշա-
նակութիւն արտօնածանօթութեան մէջ գրենք .
— Հաւար . աւաղ : Հանպրաւել . հանդիպել :
Աւրման . ոհ , ու : Պառակ . քամակ , օգնական :
Նր . ոչ : Պապ . հայր : Մամ . մայր : Կալօ . սի-
րելի : Հօգ . ա . այստեղ . Քրդ . քրդ : Հօրին .
ինչու : Դք . դեռ : Աւաքու . առաւօտ :
Այ . է . խեչ . մերձ : Ենել . ընել : Մէկէ .
մէկմ' ալ : Տար . ուր : Վիր . որին : Իպտել .
աշխատել : Թաշկել . հոգնել : Պաղցին .

Մինչ () հնէն այս հարցմանքներու հետեւ
էր . մօրը սիրտ արիւնով կ լցուէր , աչքերը
կ մղկտար , գլխէն մոգխ դուրս կուտար .

— Կալօ . առաջ Ըղեր որդեկին . զէդ ա-
մէն բան էնօղն է Աստուած . առա փառք
քեզ Աստուած :

Ու դարձաւ լացաւ Ըղերն առանձին .

Ահ իմ աչաց լուս () հնէ . զէդ ինչ բա-
նէր կխօսիս ,

Երկնից ու երկրի ստեղծող պահէ գլեզ :

Դու պապ ունէիր ջահիլու ջիվան .

Որ ձի կեաղար հրեշտակի նման .

Կարիճ էր արեւ , կարմիր էր արեւ քրնձ
գարնան նման , քրնձ հասած նրան .

Այնպէս ինձ էրնեկ կուտար

Ահ , մըզ լէ գութան կար խլեցին
տարան ,

Ոչխարն ու տաւար գընացին Թալան .

Պապիկդ ահ () հնէ , քոսանայ
մէրիկդ .

Պապիկդ մեռուցին , արեւն ան-
ըման .

Մենք հէօր եղանք երկրիս երեսին .

Անտրուծնից անձարութիւց զքո մա-
միկ կ ծեծեն .

Իմ ումուտ Աստուածն ու դուք էք ձա-
դեր ,

Մեծնաք զձեր մաճն աղատէք .

— Կերթանք օտարութիւն . կերթանք հէ-
սիրի նման .

Ահ , մեր ծաղիկներ թռամած են ,

Մեր արտիկ գարին ու գըլգըլ կիտուրը
կերաւ .

— Դարսայ երկիր կերթանք հէսիրի նման .

Եւ Մուրաթի գետ , քրդնից լէ կը-
բաժնրու ինք .

Եւ Մ'շու սարեր , եւ Ս . Կարապետ , ձեզ-
նից կ զրկուինք :

Աւ չկրտաւ սրտի ցաւէն զինքը բռնել .
կուշտ մը արցունք թափից եւ ահա աղօ-

մայրի մեղր . (գութակ Թ հէլլաթի) . Քրնձ .
քան ըզ . Աօքէլ . անձրեւել . (առաքել) :
Խարկիլ . խորովիլ . Մղկտալ . մորմօքիլ : Պա-
տար . սպառաւոր : Դեստ . զգեստ : Սուկել .
շինել . Ապղել . արդիլել . Հմկայ . հիմայ :
Պատել . իյնալ . Հարել . զարնել . Քապապ .
քաւոր . կնքահայր :

րան, հիւրանոց, ներքնատուն, ընդարձակ վարժարաններ եւ սեղանատուն. աշակերտները ժողովից Վնսպիսի տեղերը այսչափ եւ այսպիսի շէնքեր շինել դժուար էր, բայց նա շինեց դժուարութիւն յաճն առնելով եւ թէ առջինգամ պարտուց տակ ինկաւ, պատճառն այն էր որ զբամագլուխ Երբէք չկար եւ ամէն կողմէն ապաշխարանքներ կ'բաշէր. հակառակութիւնք կ'կրէր. իր շինութեանց դէմ քակոյկներ ունէր եւ ունիցայօր. այսօր պարտքէ ազատեցու վրայ է. բայց ուրիշ կերպ վաշտեր կ'դիզուին վրան, ամէն կողմէն կ'բաշուի. եւ տակաւին կ'համբերէ. նա յոյս ունի ազգէն ազգատերներէն եւ Վ. Պօլոյ վարչութենէն որ պաշտպանեն զինքը. խղճալին կ'դողայ բողբոջել եւ ցոյց տալ իւր հակառակորդաց անուանքը. եւ թէ որքին իր ձայնը հասուցանէ՝ կ'տարակուսի. երկու տարուան իր արած ջանքերը կ'մեղքնայ. աշակերտաց եւ վարժարանի համար կ'ցաւի. մենք ալ չենք կարող տակաւին ազատ գրել այն անուններ եւ այն գործքերը որոց թիւը դժբաղդաբար յաճախ է ոչ միայն Պատուարականի այլ եւ Հայաստանի շատ տեղեր. Մենք ալ առ այժմ կ'լռենք. փանդի հոս Վոյաւ. եւ ամէն բան բռնութեամբ կ'լինի . . .

Այս տխուր տեղեկութեանց վրայ ուրիշ տխուր յիշատակմի ալ գրենք Վարեկայ վանուց. Արդէն ազգին յայտնի է թէ առկեց վեց տարի յառաջ այնինչ յիշեալ վանուց վանահայր կարգեցաւ Արթ. Յովսէփ վարդապետ. վարկաղակի ձեռնարկից շինութիւններ կառուցանել եւ աշակերտներ հաւաքել. թէ ինչ հզօր հակառակութիւնք երան իրեն դիմաց. քանիցս զոցուցաւ վարժարան. քանիցս ցրուեցաւ մանկրտին. քանիցս քանիցս քանիցս քանիցս թէ ազգատիրաց զոնքը պատեցաւ Յովսէփ վարդապետ. ու այսօր Թաթուր իր յոյսէրէն վարանած եւ ցաւած քրտիւ կ'էկած կ'նստի Վարեկայ անկիւնը.

Արանի ձանաչէր ազգը թէ Վարեկայ եւ Սքանչերագործայ վարժարաններ ինչպիսի կեդրոնական տեղեր էին, եւ ինչպիսի մեծ ծառայութիւն ու պիտանութիւն կարող էին տալ այն բազմահայ թէմերէն. որոց մէջ շատ գեղ կայ կարգալ

գրել զխոյրդմը. քահանամը՝ Ստուանտայ. եւ քահանայ ալ կայ որ կարդալ չգիտէ.

Հոգւոց վանքը որ դարձեալ եկամուտով եւ մեծահոգակ բայց իբրեւ աւերակ վանք մի է Սնձեւացեաց քաւատի մէջ. սորա հին դրութիւն կարգաւ վերոյգրեալ Սքանչերագործայ պատմութիւնը. սորա համար ալ երկու տարի յառաջ նոր վանահայրմը կարգուեցաւ Արթ. Սատթէոս վարդապետ, որ Վառց անապատայ միաբան եղած կարգն առած եւ ի Վարագ չորս տարի հայր Արծուոյ քով մնացած էր. մեծ յոյս կար ասոր ընտրութեան վրայ, ինչպէս որ ինքնալ ուսած էր եւ կ'սոստանայր. բայց յայսօր բանմը չիմացանք. չգիտենք թէ ուրիշներու վախճանը տեւանալով խոհեմութիւն կ'համարի չշինել եւ չսկսել. զոր օրմը պիտի քակեն անագորոյն ձեռները. եթէ ուրիշ աւուր կ'սպասէ.

Վնթամար կաթուղիկոսակառնաթոռ է. անոր վրայ մեծ մարդիկը մեծ յոյս ածնելով պէտքէ գրեն. Պութիւն Ս. Ղեւոնդայ անոր հետ դնեն. Վնթանք Վնապատներ, ուրիշ նկատմունքներ չունինք անկուայս տեղեր. բայց միայն ուրախանալով կը տեսնանք վարժարանմը ի Վիմ շնորհիւ եւ խնամօք վանահայր Թօփուղեան Յակովբ Ս. Վրբ եպիսկոպոսին. վարժարանմ ալ ի կառոյց շնորհիւ եւ խնամօք վանահայր Արծանապատիւ Պօղոս վարդապետին.

Շօկ. 18ին ի Ս. Ս. վանքս Թամանեցին Ս. Պօլսէն Արթ. Արեմիա եւ Ղեւոնդ վարդապետներ. իրենց հետքերէնով շատմը յաջող եւ աւետաւոր համբաւներ Ազգի յառաջադիմութեան. Սահմանադրութեան գործադրութեան եւ Հայրիկի գործոց յաջողութեան. Արթ. Արեմիա վարդապետ ի Բաղէշ առաջնորդութեան պիտի երթայ. իսկ Արթ. Ղեւոնդ վարդապետը ի Ս. ուխտը պիտի մնայ.

Խմբագիր Տարօնոյ Արծուիկիս
Գ. Սրբանձառեանց, Ղեւոնդ Ս. Արծուիկիս.

Ի ՏՅՈՒՐԱՆԻ Կ. ԱՐԾՈՒՈՅՆ Ի ՏՅՈՒՐ